

VOOR KINDEREN EN JONGEREN
MET EEN GEDRAGS- EN/OF EMOTIONELE
STOORNIS (GES)

Hoe kunnen we hechting bevorderen in het werken met jonge kinderen en hun context?

Doelgroep RTH-dienst Kwadrant

- Kinderen/jongeren tussen 2-18 jaar met (vermoeden van) een gedragsproblematiek of emotionele problematiek (GES-stoornis), voornamelijk ADHD problematiek en/of hechtingsproblematiek (geen ASS, IQ > 75)
- Opdracht: mobiele begeleidingen, ambulante begeleidingen, outreach, GIO

Belang ouder-kind relatie

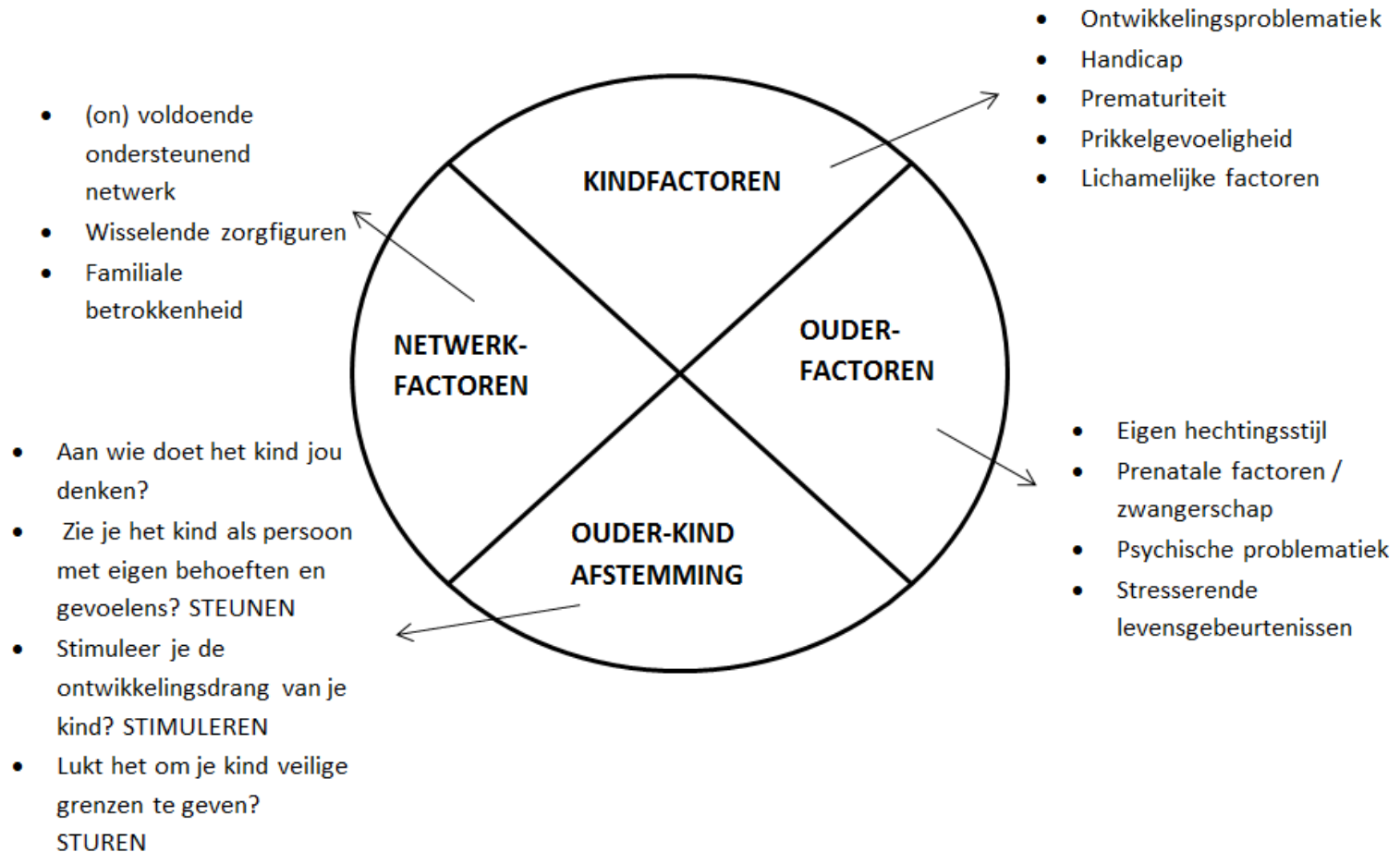
still face experiment

jaren '70, Amerikaanse ontwikkelingspsycholoog
Tronick

<https://www.youtube.com/watch?v=bG89Qxw30BM>

Wat kan van invloed zijn op de hechtingsstijl van een persoon?

Wat kan van invloed zijn op de hechtingsstijl van een persoon?

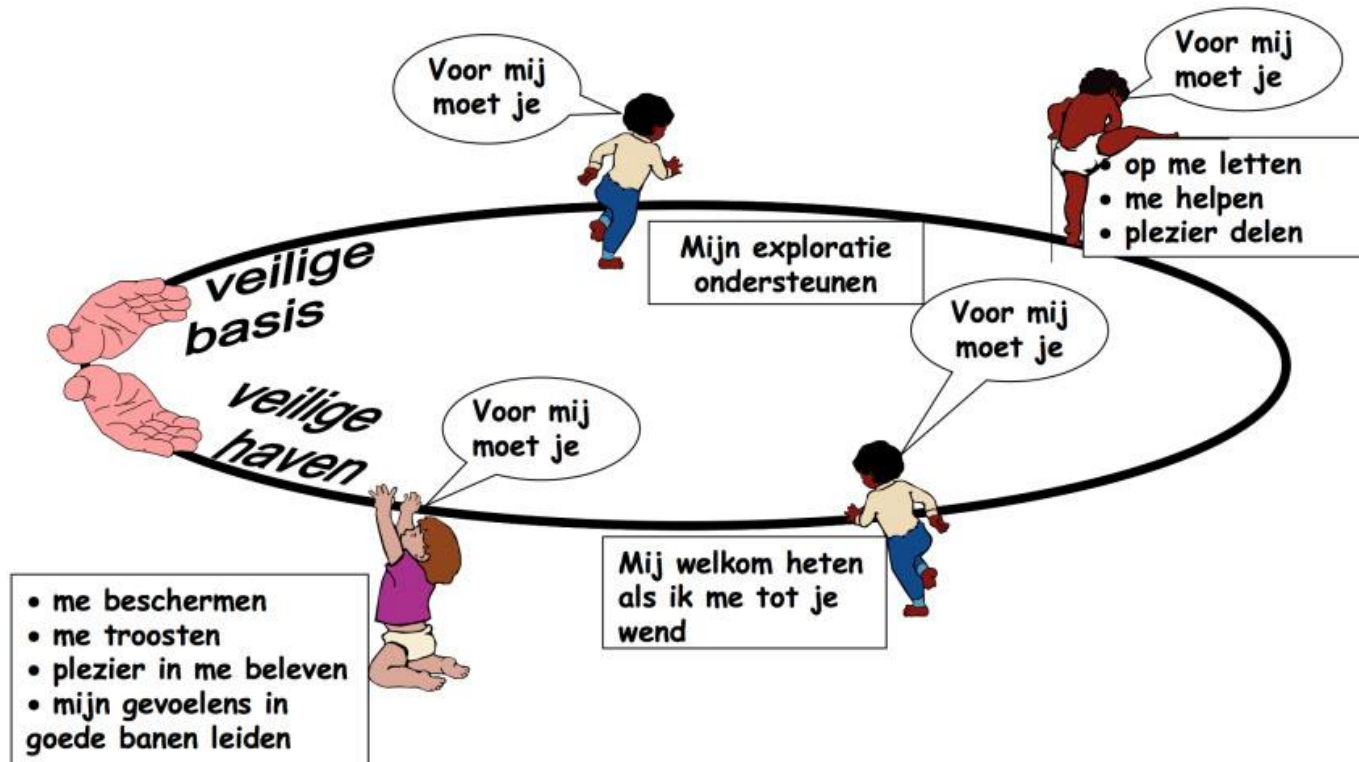
Gehechtheid is

- ✓ **aangeboren:** iedere baby wordt geboren met aanleg tot gehechtheid, zijnde het verkrijgen en in stand houden van de nabijheid van een verzorgingsfiguur
- ✓ vrij **transgenerationeel**
- ✓ complex **neurologisch systeem** die indrukken bijhoudt (primaire geheugensporen)
- ✓ **systeem van gedragingen en emoties** die 'aangeklikt' (**NABIJHEID**) wordt in periode van onveiligheid en 'uitgeklikt' bij ervaren veiligheid (**EXPLORATIE**)
- ✓ **adaptief:** best mogelijke reactie om te overleven in hier en nu in relatie met verzorgingsfiguur
- ✓ **relationeel:** met verschillende verzorgingsfiguren kan je een verschillende hechtingsrelatie hebben
- ✓ **veranderbaar** (doch moeten we realistisch blijven en dit soms als 'beperking' durven zien)

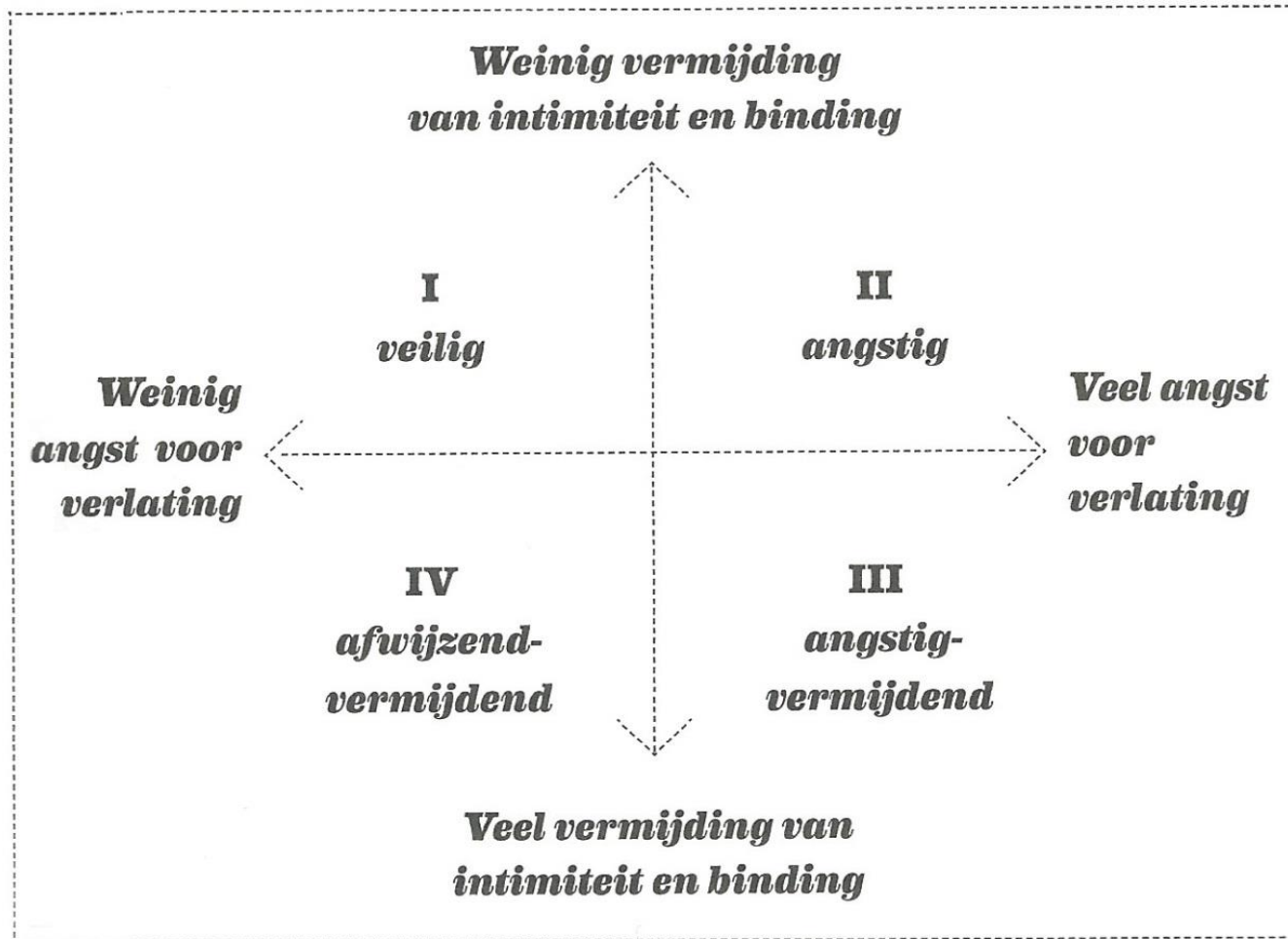
Bespreekbaar maken van ouderschap & hechting adhv cirkel van veiligheid

Er zijn 2 bewegingen in ouderschap die je als ouder ondergaat aangezien je kind dit (levenslang) bepaalt.

1. Beweging los van de ouder
 2. Beweging naar de ouder toe
- Erkenning voor moeilijkheid van ouderschap
 - Wanneer lukt het jou wel / niet? Wat is moeilijk?

cirkel van veiligheid

Bron: Rika Ponnet – “Blijf bij mij”

3 types van onveilige hechting

- Meer beweging los van de ouder - ‘vermijndend’

Bv. kind voelt aan dat ouder niet beschikbaar is en gaat alleen spelen in plaats van bij mama te gaan knuffelen als hij dit nodig heeft (bv. depressieve ouder)

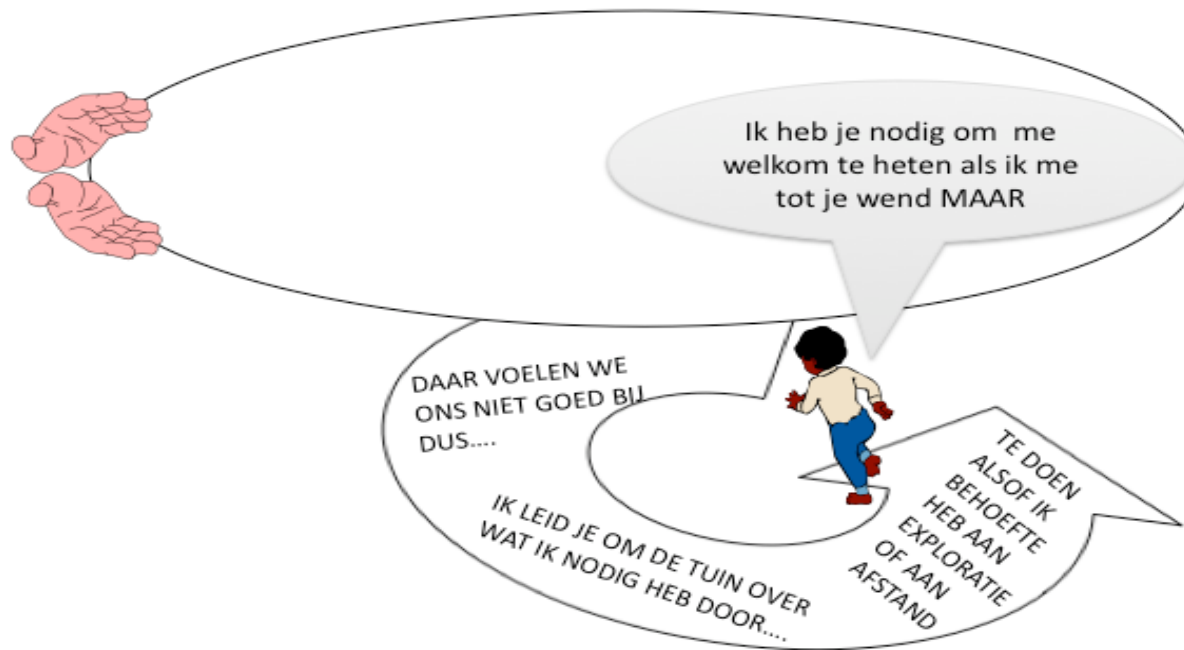
- Meer beweging naar ouder toe - ‘angstig’

Bv. kind voelt aan dat ouder nodig heeft dat hij bij ouder blijft en gaat niet bij vriendjes spelen ondanks dat hij dit liever zou willen (bv. angstige ouder)

- Handen zijn bron van veiligheid én onveiligheid

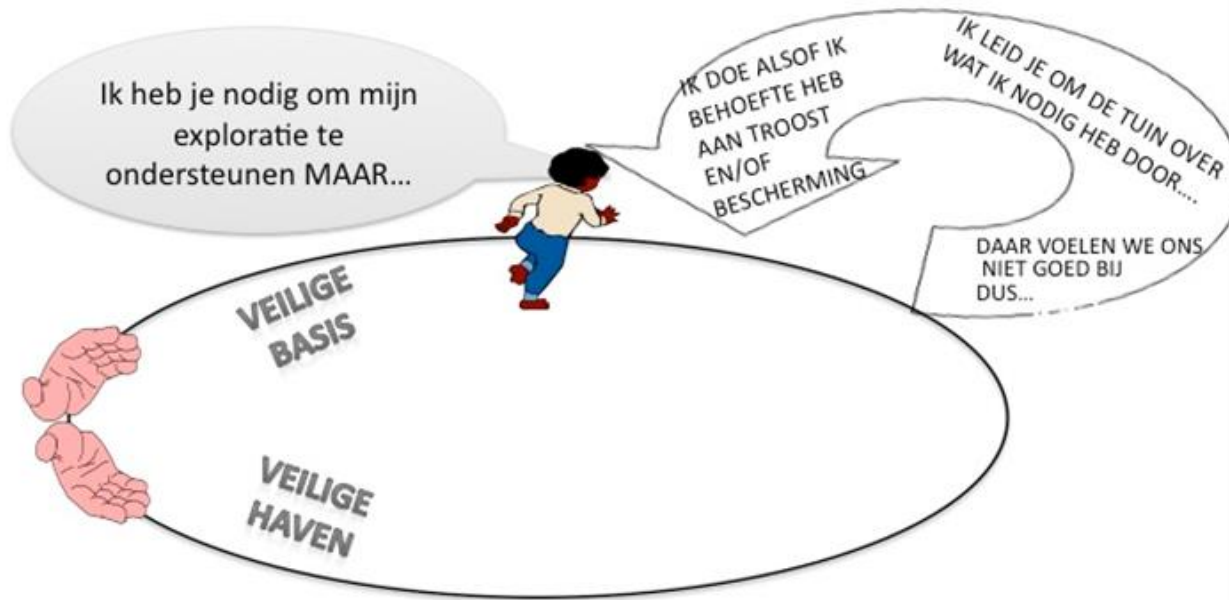
Bv. gedesorganiseerde ouder → kinderen schieten van ene activiteit of emotie in andere activiteit of emotie (!! Oppassen voor foutieve ADHD diagnose) → grootste risico op latere problematiek

Vermijdende gehechtheid

©Cooper, Hoffman, Marvin & Powell, 1999

Angstig-ambivalente hechting

©Cooper, Hoffman, Marvin & Powell, 1999

Gedesorganiseerde hechting

©Cooper, Hoffman, Marvin & Powell, 1999

Veilige hechting als

- er respect is voor **afhankelijkheidsbehoefte** van het kind én de **autonomie** van het kind
- het **kind spanning kan tonen** als het emotioneel uit evenwicht geraakt en hierop voldoende **responsief en sensitief** gereageerd wordt door de verzorgingsfiguur
- verzorgingsfiguur kan **mentaliseren**

Hechtingsstijl in onderzoek

strange situation – procedure: observatie van hechtingsstijl tussen verzorger en kind

jaren '70, Amerikaanse ontwikkelingspsycholoog
Mary Ainsworth

<https://www.youtube.com/watch?v=KXMm06AkYuE>

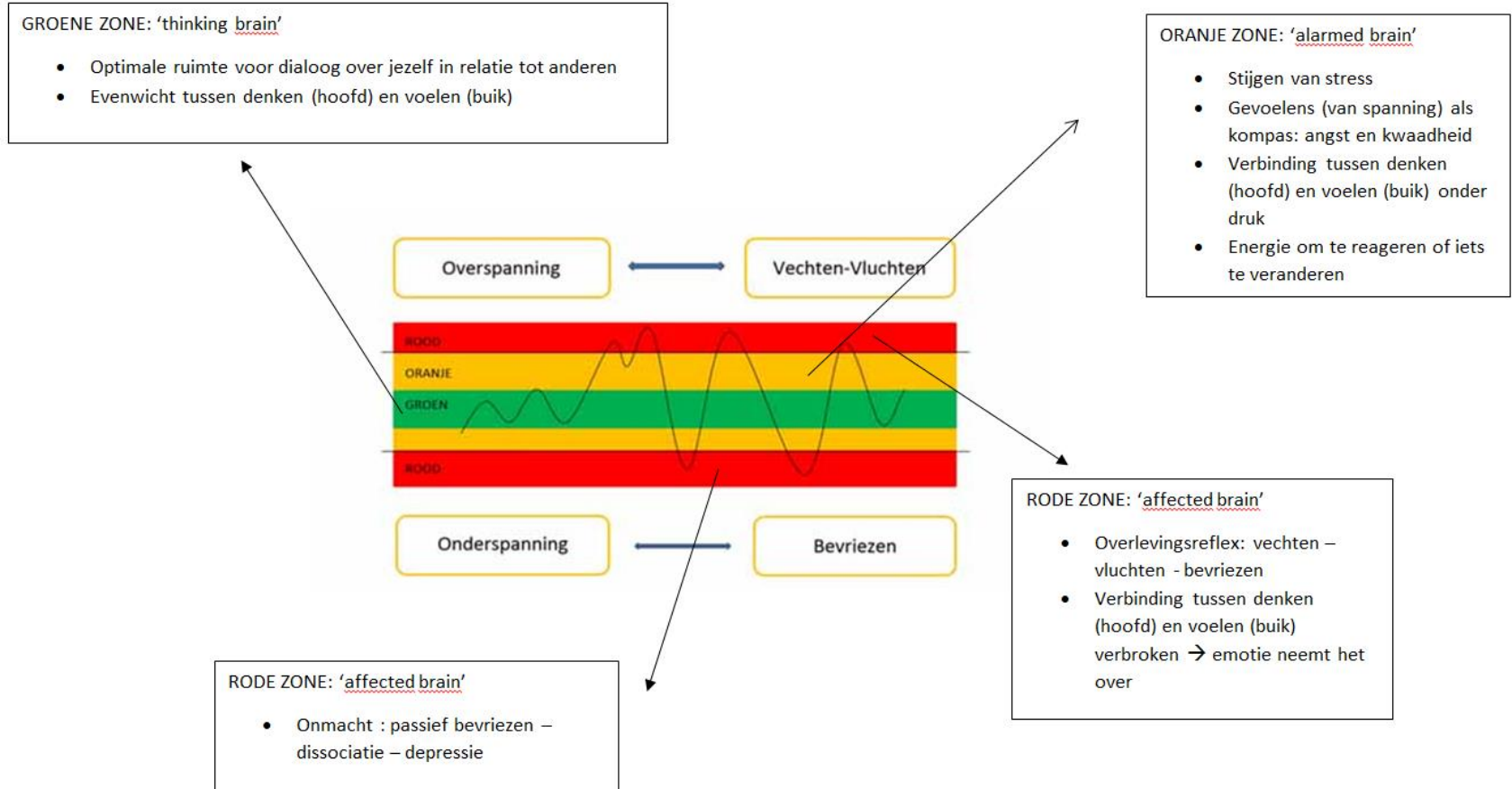
Hechtingstheorie - samengevat

<https://www.youtube.com/watch?v=WjOowWxOXCg>

The attachment theory argues that a strong emotional and physical bond to one primary caregiver in our first years of life is critical to our development. If our bonding is strong and we are securely attached, then we feel safe to explore the world. If our bond is weak, we feel insecurely attached. We are afraid to leave or explore a rather scary-looking world. Because we are not sure if we can return. Often we then don't understand our own feelings.

Window of tolerance (Dr. Dan Siegel, 1999)

Stresstolerantievenster (Ogden en Minton, 2000)

Stressreacties:

Vluchten

Vechten

Bevriezen

Hechtingsbevorderend aan de slag met gezinnen

1. Trainen van **sensitieve responsiviteit** van ouder op noden van het kind

2. Verhogen van **mentaliseren** bij verzorgingsfiguren

! voorwaarden voor mentaliseren:
context van veiligheid

Mama, papa, wanneer ik moeilijk doe (gefrustreerd, teruggetrokken, zeurderig, veeleisend, onbeheersbaar):

CIRKEL VAN HERSTEL

Mijn kind helpen erop te vertrouwen dat onze relatie (bijna) altijd de dingen in orde zal brengen

© Cooper, Hoffman, Marvin & Powell, 2000

Mentaliseren

= kunnen reflecteren over eigen en de ander zijn gevoelens, gedachten en behoeften als verschillend van elkaar

1. eigen gevoelens, gedachten en behoeften erkennen als ouder
2. uitzoeken waarom baby weent, zonder te vervallen in eigen interpretatie hiervan

Mentaliseren is een proces, noodzakelijk om te kunnen spreken over een veilige hechting.

Bevorderen van mentaliseren

Ouder - kind :

- Wat denkt dit kind?
- Wat voelt dit kind?
- Wat doet dit met mij en onze relatie?
- Wat denk en voel ik daarbij?

Hilde Seys: Rino Vlaanderen

“ De beste manier om anderen te helpen mentaliseren is mentaliseren.”

Als je als hulpverlener nieuwsgierig bent naar de ‘mind’ van de ouder / het kind (gezin), dan creëer je mee dat gezinsleden nieuwsgierig worden naar de mind van elkaar. Het plaatsen van verschillende perspectieven naast elkaar is daarbij van groot belang

bv. “Jij kan zo denken, maar ik denk anders”.

→ Jij kan dit zo voelen, maar je kind kan dit anders voelen.

Belangrijk is ook dat je als hulpverlener toont (in eigen gedrag en houding) dat je onmogelijk kan weten wat een familielid voelt zonder dit te bevragen bij het familielid.

Bv. “Kan je me uitleggen van waar je kwaadheid komt?”

≠ “ Ik begrijp dat het je kwaad maakt.”

→ Leren mentaliseren is ruimer dan empathisch begrip

Voorbeelden foutief mentaliseren

- “Die baby moet mij niet.”
- Geen reality check:
 wat je denkt, voelt, ... dat is zo
- Veel over-praten en woorden geven → gevoel / contact uit de weg gaan
- ...

Mentaliseren in praktijk

De basis voor hechting in de eerste levensjaren start met het kunnen delen van plezier en spel.

- ✓ Eerste sociale gedrag start bij spel
- ✓ Vaders gemakkelijker betrekken als het gaat over samen dingen doen in plaats van spreken

Mentaliseren in praktijk

- Rol van gezonde kwaadheid.
- Gevoelens differentiëren
- Taal geven aan emoties
- Kwaadheid durven uiten – en hierbij weten dat de relatie behouden blijft

Match, mismatch en repair

- Als hulpverlener botsen we regelmatig op situaties waar onze eigen gevoelens/emoties geraakt worden (vb. een moeilijk gesprek met een ouder)
- Belangrijk is om nadien dit gesprek te herstellen en eigen gevoel te benoemen, zo geef je als hulpverlener het voorbeeld

Mentaliseren in praktijk

- Breder denken over verbondenheid dan moeder en vader!
- Ook broers & zussen, grootouders, andere belangrijke anderen, ...
- Link leggen naar gedeelde zorg en uitbreiden van informeel en formeel netwerk.

Mentaliseren in praktijk

Zoeken naar creatieve (non-verbale) manieren om emoties en gedachten met elkaar uit te wisselen én nieuwsgierig te zijn naar elkaars emoties en gedachten.

- Kinderkwaliteitspel
- Muziek of lievelingseten voorstellen aan elkaar
- Videoboodschappen voor elkaar laten inspreken
- Stopwatch (60 seconden spreken – luisteren)
- Stethoscoop (luisteren naar elkaars hart)
- ‘Vraag maar’ een spel voor moeder/vader en kind
- Complimentenspel
- ...

<http://mbft-manual.tiddlyspot.com>

Wat doe je als (pleeg/adoptie-) ouder bij kinderen met een hechtingsstoornis?

- Structuur in huis : zorg dat je kind weet waar het aan toe is
- Benader je kind met afstandelijkheid: vertel duidelijk wat je van hem verwacht
- Vertrouwen verhogen door complimenten te geven (weinig “ik” - sterkte)
- Niet dreigen met straffen die je niet kan nakomen
- Geen goede gewetensontwikkeling: weinig zin om op schaamte of schuld bij kind in te spreken
- Zorg als ouder in eerste plaats voor jezelf
- Belang van ééndracht tussen ouders
- Zorg ervoor dat je elke strijd wint

NIET ONDERHANDELEN – GEEN DISCUSSIE – BESLIS

www.hechtingsstoornis.org

Belang van vroegbegeleiding

Vroeg ingrijpen op ontwikkelingslijn

- draagt ertoe bij dat de ontwikkeling van een probleem of een risicosituatie zo snel mogelijk gestopt wordt
- terwijl ook veilige ervaringen zo vroeg mogelijk in het leven van de betrokken kinderen aangereikt worden

<http://www.ouderkindcontact.nl/contact-met-de-baby/babybrein/>

ACE /NEK- score (0-18 jaar)

Ace onderzoek:

- Meer dan 17.000 deelnemers werden over tientallen jaren gevolgd en gelet op het vóórkomen van ACE: Adverse Childhood Experiences / Negatieve Ervaringen in de Kindertijd.
- De uitkomst is schokkend en verhelderend
Wanneer je één traumatische jeugdervaring hebt, dan kom je daar meestal wel goed doorheen. Dit heeft weinig effect op je vatbaarheid voor ernstige, levensbedreigende ziekten, kanker, hartaanval, diabetes etc... Heb je er twee meegemaakt, dan heb je op al deze ziekten al een iets grotere kans. Heb je 3 of meer trauma's opgelopen, dan stijgt de kans op deze ernstige ziekten **exponentieel!**
- Als je drie trauma's hebt opgelopen in je jeugd, je een 30% grotere kans hebt op een kanker, chronische bronchitis en longemfyseem of hartproblemen (of bij 4 zelfs 45% grotere)? Ja, dat is wat het betekent. En dan heb ik het maar niet over psychische problemen, chronische hoofdpijnklachten, auto-immuunziekten en legio andere ziekten die niet direct levensbedreigend zijn, maar wel nadrukkelijk invloed hebben op de kwaliteit van leven.

Hoe hoger Ace-score, hoe hoger (levenslang) risico op gezondheidsproblemen en sociaal-emotionele problemen.

Info van : <https://helenvanseksueelmisbruik.nl/ace-adverse-childhood-experiences-nek-onderzoek/>

ACE (Adverse Childhood Experiences)-score (0-18 jaar)

1. Heeft een ouder of een andere volwassene binnen je woonsituatie je vaak ... *
Uitgescholden, beledigd, gekleineerd of vernederd? óf Zich gedragen op een manier waardoor je bang werd dat je lichamelijk gekwetst zou worden?
2. Heeft een ouder of andere volwassene binnen je woonsituatie je vaak ...
Geduwd, ruw vastgepakt, geslagen of iets naar je gegooid? óf Je zo hard geslagen dat je blauwe plekken had of gewond bent geraakt?
3. Heeft een volwassene of iemand die minimaal 5 jaar ouder was dan jij ooit ...
Jou op een seksuele manier aangeraakt of gestreeld of jou zijn/haar lichaam laten aanraken? óf Een (al dan niet geslaagde) poging gedaan om orale, anale of vaginale seks met je te hebben?
4. Had je vaak het gevoel dat ...
Niemand in je familie van je hield of je belangrijk of speciaal vond? óf Je familie niet voor elkaar opkwam, niet close met elkaar waren of elkaar niet steunden.
5. Had je vaak het gevoel dat ...
Je niet genoeg te eten had, je vieze kleren aan moest en dat niemand je beschermde? óf Je ouders te dronken of high waren om voor je te zorgen of met je naar de dokter te gaan als dat nodig was?
6. Zijn je ouders ooit uit elkaar gegaan of gescheiden?
7. Werd je moeder of stiefmoeder:
Vaak geduwd, ruw vastgepakt, geslagen of werd er iets naar haar gegooid? óf Soms of vaak geschopt, gebeten, met een vuist geslagen of geslagen met een hard object? óf Ooit een paar minuten lang geslagen of bedreigd met een mes of pistool?
8. Woonde je samen met een probleemdrinker, alcoholist of iemand die illegale drugs gebruikte?
9. Was iemand in je huishouden depressief of leed aan een psychiatrische aandoening of deed een poging tot zelfmoord?
10. Heeft iemand uit je huishouden in de gevangenis gezeten?

Hoe werk je rond hechting in de praktijk - samengevat

- Tijd nemen om vertrouwensrelatie op te bouwen met ouder(s) én kind
- Prioritair: inschatten van veiligheid (Signs of Safety) – bij onveiligheid eerst werken aan veiligheid !
- Samen kunnen delen van plezier en samen kunnen spel en (ook vaders!) – zoeken naar micro-momenten van rust tussen ouder(s) en kind

Hoe werk je rond hechting in de praktijk - samengevat

- Psycho-educatie en werken rond hechting:

Emotionele beschikbaarheid
wat heeft ouder nodig?

Sensitiviteit en mentaliseren
Wat denkt dit kind?
Wat voelt dit kind?
Wat doet dit met mij en onze relatie?
Wat denk en voel ik daarbij?

- ✓ oefenen in niet-oordelende interesse en nieuwsgierigheid naar binnenkant van het kind
- ✓ niet overnemen van ouderschap, wel ouder terug helpen ouder te zijn !!

Hoe werk je rond hechting in de praktijk - samengevat

- Als begeleider durven 'STOP' zeggen als er niet gementaliseerd wordt:
 - 'stop and rewind': mentaliseren ouder- begeleider, mentaliseren ouder- kind (match- mismatch – repair)
- Zoeken naar positieve hechtingservaringen (aanwezig of op te bouwen) in de ruimere context
- Omgaan met emoties in het gezin: o.a. rol van gezonde kwaadheid: hoe kan je kind kwaad zijn zonder dat de relatie onder druk komt te staan?

Hechting bevorderen in hulpverlening = zaadjes planten

**zoeken naar micro momenten van rust,
in een gedeelde mallemlen**

Zijn er nog vragen?

Inge Devuyst

inge.devuyst@rth-kwadrant.be

Greet Hermans

greet.hermans@rth-kwadrant.be

Boekenlijst:

- *Van kwetsuur naar litteken. Hulpverlening aan kinderen met complex trauma (Vliegen Nicole & Eileen Tang)*
- *Helpende handen, gehechtheid bij kwetsbare ouders en kinderen (Greet Geenen & Jozef Corveleyn)*
- *Emotionele ontwikkeling in verbinding. Coachingsmethodiek voor begeleiders van cliënten met probleemgedrag (Morisse F, De Belie E, e.a.)*
- *Eerste hulp bij hechting. Taal voor ouders en hun jonge kind. (Paulien Kuipers)*